

Høringsuttalelse til NOU 2019: 9 Fra kalveskinn til datasjø

Arkivlovutvalget skal ha takk for den grundige utredningen som utvalget har levert med NOU 2019: 9 Fra kalveskinn til datasjø. Med utgangspunkt i det som fra 2020 blir flere arkivfaglige/arkivvitenskapelige utdanningsprogram ved NTNU kan det generelt bemerkes at tiltakene som foreslås, fremstår som både etterlengtede og høyst nødvendige.

Vi vil ikke gå i detalj på de ulike paragrafene, men overordnet kommentere noen momenter vi særlig har merket oss:

Vi mener det er av stor betydning at det settes større fokus på samfunnsdokumentasjon og prosessene som fører fram til dokumentasjon som sådan, og at prinsippene for autentisitet, pålitelighet, integritet og anvendbarhet fra ISO 30300 i større og tydeligere grad blir inkludert som viktige kvaliteter som gjør at tilliten til dokumentasjonen opprettholdes over tid.

Det er samtidig essensielt at ikke journalføringsplikten og derigjennom (post)journalen avvikles før man har et godt alternativ for tilrettelegging av innsyn på plass. Det er en dyrekjøpt erfaring vi som samfunn bør ha tatt med oss fra innføring av fullelektroniske arkiv i offentlig sektor, da nye rutiner ble forsøkt innført og antatte gevinster ble forsøkt realisert før teknologien og bruksforståelsen var på plass.

Overgangen fra den noe passive plikten til å «ha arkiv» til en proaktiv dokumentasjonsplikt er etter vår oppfatning et viktig steg i riktig retning. Samtidig er vi noe bekymret for at kravet om å gi ansatte tilgang på verktøy for automatisert håndtering av disse pliktene vil kunne føre til at det vil ta lang tid før ny lov blir vedtatt og kan tre i kraft, da både teknologien, forvaltningen og øvrig lovverk er et stykke unna å være rigget for dette per i dag. Det blir poengtert i utredningen at den skjønnsmessige vurderingen av hva som utløser journalføringsplikt eller arkivplikt har blitt stadig mer utfordrende, og det er grunn til å frykte at denne skjønnsmessige utfordringen nå bare blir flyttet over til å bli en vurdering av hva som er dokumentasjonspliktig kommunikasjon.

Utvidet virkeområde jf. § 2 anser vi som nødvendig for å oppfylle lovens intensjon, og vi håper at ikke dette forslaget blir ofret av økonomiske hensyn.

Når det gjelder kravet om dokumentasjonsstrategi er vi noe usikre på om dette kommer i tillegg til forskriftenes bestemmelser om arkivplan, eller som et tillegg til disse bestemmelsene. Vi ser at bestemmelsen om dokumentasjonsstrategi til en viss grad kan overlappe med forskriftenes bestemmelser om arkivplan, men ikke i en slik grad at en lovbestemmelse om dokumentasjonsstrategi er tilstrekkelig for å oppfylle lovens intensjon.

Vi har merket oss utsagnet om at utvalget har avdekket mangel på kunnskap om arkivsektoren og utfordringene framover. I likhet med utvalget vil vi understreke behovet for mer forskningsbasert kunnskap som avgjørende for langsiktig måloppnåelse og for å kunne utvikle politikk og regelverk på området. Vi tiltrer utvalgets forslag om at det etableres et felles forskningsprogram under Norges forskningsråd med finansiering fra flere departementer og der arkivsektoren og de etablerte forsknings- og undervisningsmiljøer ved landets universiteter trekkes inn.

Vi vil til slutt bemerke at beskrivelsen av det arkivfaglige utdanningstilbudet ved NTNU ikke helt stemmer med realiteten. Bachelorprogrammet i arkiv- og samlingsforvaltning er selvsagt aktuelt for arbeid med arkiver og samlinger i arkivinstitusjoner og andre kulturinstitusjoner, men i minst like stor grad for arbeid i forvaltningsinstitusjoner, i tillegg til organisasjoner og bedrifter. NTNU tilbyr også fra kommende studieår et tverrfaglig masterstudium i arkiv og dokumentasjonsforvaltning. Studiet vil representere en spissing av det etablerte studietilbudet, med et kombinert arkivfaglig/arkivvitenskapelig og et informatikkrettet perspektiv. Studiet er bygd opp rundt emner som dokumentasjonsforvaltning og etikk på den ene siden og kunnskapsforvaltning, samhandlingsteknologi og prosjektledelse på den annen. Det er utformet i nær kontakt med arbeidslivet og virker også å være i tråd med arkivlovutvalgets ønske om en mer tverrfaglig utdanning som rustet kandidatene til å møte dagens og morgendagens digitale dokumentasjonsforvaltning.